

7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei

Formulate de Guvernul Republicii Moldova

Moldova 2020

Cuprins

Șapte chei ale succesului. Ce reprezintă Strategia „Moldova 2020”? Prin ce se deosebește ea de Strategia Națională de Dezvoltare?

- **Studiile: relevante pentru carieră**
Prioritățile pentru studii
- **Drumurile: bune oriunde**
Prioritățile pentru drumuri
- **Finanțele: accesibile și ieftine**
Prioritățile pentru finanțe
- **Business: cu reguli clare de joc**
Prioritățile pentru business
- **Energia: furnizată sigur, utilizată eficient**
Prioritățile pentru energie
- **Sistem de pensii: echitabil și sustenabil**
Prioritățile pentru sistemul de pensii
- **Justiția: responsabilă și incoruptibilă**
Prioritățile pentru justiție

Cum va fi implementată, monitorizată și evaluată Strategia „Moldova 2020”

Cum se pot implica cetățenii, societatea civilă

Referințe utile

Această publicație a apărut cu asistența Agenției Internaționale Suedeze de Cooperare în Dezvoltare acordată Guvernului Republicii Moldova în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților de management al politicilor publice”, implementat de ECORYS

Șapte chei ale succesului

Pe majoritatea dintre noi, cuvântul strategie îi duce cu gândul la o mulțime de cifre și diagrame. Un document ce cuprinde infinitul. Totul și toate domeniile, de la probleme sociale la agricultură și protecția mediului.

Strategia „Moldova 2020” este un altfel de document. Cu o abordare absolut nouă. Filozofia ei este alta: **nu schimbăm totul până la ultima piuliță la mașina care începe să „gâfâie”, căci ne ia mult timp, efort și bani, ci îi înlăturăm defectele, îi reanimăm părțile slabe și mecanismul începe să funcționeze.**

După o analiză a constrângerilor economice, efectuată în 2010, s-a ajuns la șapte probleme majore, din cauza cărora economia se mișcă încet și nesigur, iar noi rămânem săraci. Este vorba de drumurile proaste, creditele scumpe, obstacolele în calea afacerilor, consumul enorm de energie, urmate de cheltuielile mari și, nu în ultimul rând, de justiția precară, în care cu greu găsești dreptate.

Așa s-a ajuns la cele șapte priorități:

1. Studii relevante pentru carieră
2. Drumuri bune oriunde
3. Finanțe accesibile și ieftine
4. Business cu reguli clare de joc
5. Energie furnizată sigur, utilizată eficient
6. Sistem de pensii echitabil și sustenabil
7. Justiție responsabilă și incoruptibilă

„Moldova 2020” nu se bazează pe domenii sau sectoare. Avem programul de activitate al Guvernului. Există programe sectoriale și pe domenii. „Moldova 2020” nu substituie aceste programe și nu le anulează, ci contribuie la realizarea mai accelerată a acestora.

Dacă rezolvăm cele șapte probleme, vom aduce schimbarea și în sănătate, și în cultură, și în mediul ambiant.

Să le luăm pe rând. Un sistem educațional mai bun, orientat spre cerințele pieței de muncă, înseamnă posibilități mai mari de angajare în câmpul muncii și salarii mai mari. O productivitate mai înaltă, iar de aici, și o eficiență mai mare.

O rețea modernă de drumuri este egală cu acces la servicii, cheltuieli mai mici pentru reparația mașinilor, mai puține accidente și mai puține pierderi suportate anual de agricultori și transportatori.

Regulile mai clare de activitate a businessului și accesul mai facil la finanțe și credite ieftine vor avea ca rezultat o dezvoltare a afacerilor care deja sunt puse pe roate și o posibilitate de a realiza noi idei de afaceri.

O schimbare în justiție va aduce mai multă încredere în ea, dar înainte de toate, îi va oferi fiecărui cetățean siguranța că își poate apăra drepturile.

Aceste schimbări vor transforma Republica Moldova într-o țară în care e bine să trăiești și să investești. O vor face mai atractivă nu numai pentru investitorii străini, dar și pentru concetățenii plecați peste hotare, redându-le încrederea în patria lor.

Acțiunile ce urmează a fi întreprinse ne vor da posibilitatea să schimbăm modelul de creștere economică. Până acum, motorul creșterii au fost consumul și importurile, acum vrem să fie investițiile, dezvoltarea producției și exporturile.

O economie bazată pe investiții înseamnă noi locuri de muncă, salarii și pensii mai mari, mai mulți bani pentru sănătate, educație, cultură – o viață mai bună.

Prin această strategie, Guvernul nu își propune doar să repartizeze „plăcinta

bunăstării”, lucru pe care îl face oricum, în fiecare an, prin exercițiul bugetar și în baza programului de guvernare. Strategia „Moldova 2020” vine să mărească această „plăcintă a bunăstării” pentru sectorul public, cultură, mediu, sănătate publică.

„Moldova 2020” este o strategie care conține șapte chei ale succesului. Ne arată cum să deschidem ușile spre un viitor mai bun. Evident că nu le putem deschide chiar azi. Pentru aceasta, trebuie să depunem efort. Să schimbăm foarte multe lucruri. Dar știm ce trebuie să facem și cum să facem și mai ales unde vrem să ajungem. Până în anul 2020, vom avea o creștere economică de 79%. Până în 2020, vor fi scoși din sărăcie 149 de mii de oameni, dacă vom implementa cele șapte priorități.

Studiile:

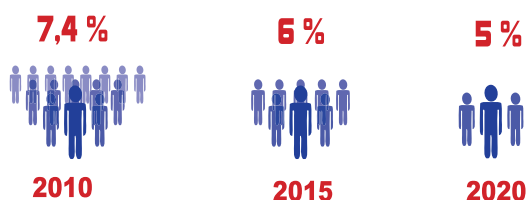
relevante pentru carieră

Știați că...

- *Din 10 tineri, 8 nu-și găsesc un loc de muncă imediat după absolvirea sistemului de învățământ.*
- *Rata șomajului printre tineri este de 1,9 ori mai înaltă decât media la nivel de țară.*
- *Din 10 tineri în vârstă de 15-29 de ani, doi sunt șomeri.*
- *Fiecare al patrulea angajat își părăsește locul de muncă obținut după absolvire, iar unul din cinci absolvenți își încearcă norocul peste hotarele țării.*
- *Unul din trei șomeri este cu studii secundare profesionale, iar fiecare al cincilea șomer are studii superioare.*
- *Nouă din 10 companii spun că duc lipsa forței de muncă calificate.*
- *Trei din 10 absolvenți nu lucrează conform calificărilor obținute în școli profesionale, colegii și universități.*

Un sistem de pregătire profesională mai bun va permite tinerilor să se adapteze mai bine la noile condiții de pe piața muncii.

Rata șomajului, %

Va fi format un parteneriat strâns între cei care pregătesc cadrele și cei care le angajează. Astfel va fi depășită prăpastia care există între oferta și cererea forței de muncă. Nu vom avea situația când instituțiile pregătesc specialiști de unele profesii, iar piața are nevoie de altele. Tinerii vor putea să-și găsească un loc de muncă imediat după absolvire și nu vor fi nevoiți să-și caute norocul prin străinătăți.

Calitatea studiilor va fi pusă în capul mesei. Pe asigurarea calității se va sprijini politica în domeniul educației. Va fi adoptată o nouă legislație în domeniul învățământului. Se vor face reforme în sector, ținându-se cont de principiul eficienței și calității. Regulele coerente și relevante de susținere a excelenței în educație și știință vor impulsiona calitatea studiilor, făcându-le relevante pentru carieră.

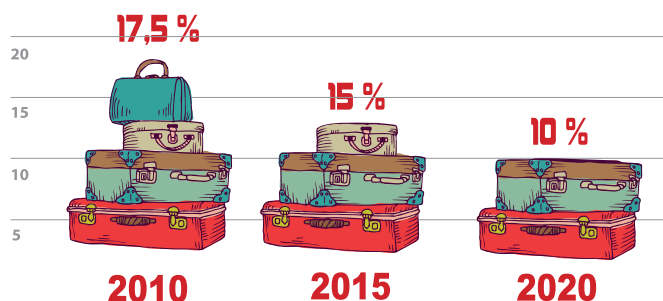
Agencia Națională pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior și Cercetare, care va fi creată, va evalua și acredita instituțiile și programele de formare/dezvoltare profesională. Ea va elabora anual clasamente ale instituțiilor de învățământ. Astfel, tinerii vor putea afla care

este cea mai bună instituție de învățământ, unde pot obține cunoștințe mai valoroase și aptitudini solicitate de piață. Cunoștințe și aptitudini ce le vor da posibilitatea să aibă un job mai bine plătit și cu perspective de a-și construi o carieră de succes.

Totodată, companiile vor dori să angajeze absolvenți ai instituțiilor de top, care au o mai bună pregătire și le vor oferi un salariu mai mare. Ele nu vor mai cheltui atât de mult pentru reinstruirea tinerilor absolvenți sau pentru reprofilarea lor.

Competiția între instituțiile de învățământ va duce implicit la creșterea calității studiilor. O calitate mai înaltă va aduce mai mulți bani instituțiilor de învățământ cu o autonomie financiară lărgită. Iar o mai bună finanțare conduce la o educație mai bună.

Exodul tinerilor, %

Prognoza pieței forței de muncă se va face pe o perioadă mai îndelungată. O prognoză mai bună va pune accent pe crearea unor oportunități de formare profesională continuă pe parcursul vieții.

Angajatul va ști care va fi cererea și exigențele pieței de muncă peste cinci-zece ani și ce va trebui să facă pentru a se adapta la noile condiții de pe piața muncii.

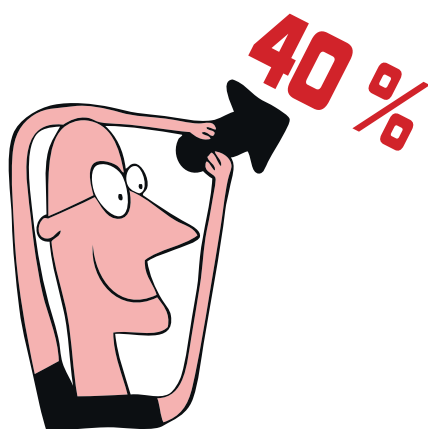
Astfel, în anul 2020, vom avea o forță de muncă înalt calificată, care va fi solicitată de piață. Oferta va fi mult mai aproape de cerere, iar investitorii străini și locali nu se vor mai plânge că nu au cu cine lucra. Din această perspectivă, obiectivul Strategiei

de a reduce în jumătate până în anul 2020 emigrarea tinerilor absolvenți este realist. Asta pentru că tinerii vor fi mai bine pregătiți, vor avea studii mai bune și vor obține profesii real cerute pe piața forței de muncă.

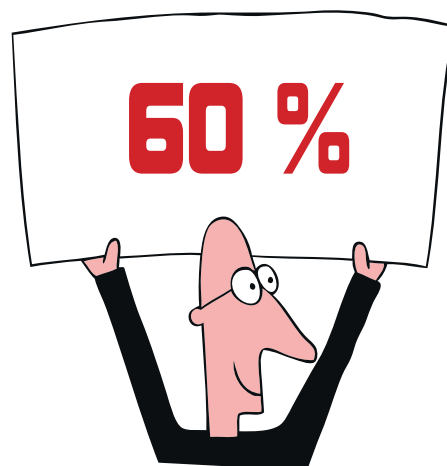
Ponderea angajatorilor satisfăcuți de calitatea forței de muncă, %

2011

2015

2020

Drumurile:

bune oriunde

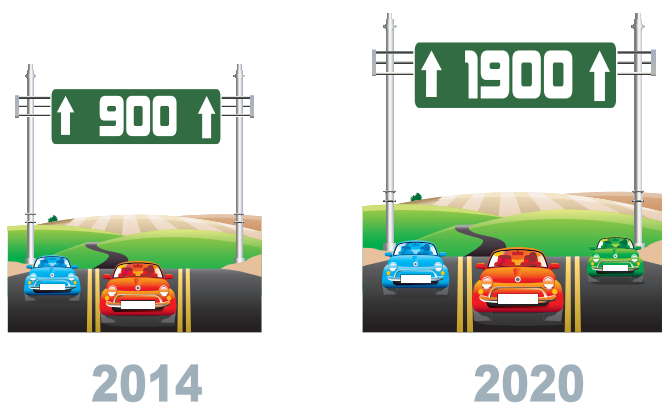
Ne petrecem pe drumuri o parte din viață. Și, dacă aceste drumuri sunt proaste, pierdem ore întregi ca să ajungem acolo unde am pornit, plătim scump, uneori cu viața. Astăzi, mai toate drumurile, naționale sau locale, sunt asemenea unor bolnavi care necesită a fi supuși reanimării de urgență. Guvernul vrea ca în 2020 drumurile să arate altfel, să fie mult mai bune, să fie ca în Europa.

Știați că...

- *Din 10 moldoveni, 8 sunt nemulțumiți de starea drumurilor.*
- *Numai 7 la sută din drumuri sunt în stare bună.*
- *În medie, proprietarul de autovehicul scoate 3,7 mii de lei anual pentru cheltuieli cauzate de starea proastă a drumurilor.*
- *Până în 2009, banii alocați din buget erau suficienți doar pentru plombarea gropilor și întreținerea drumurilor pe timp de iarnă.*
- *Calitatea joasă a infrastructurii rutiere ne poziționează pe locul 142 din lume în clasamentul Competitivității Globale 2011-2012.*
- *Drumuri mai proaste decât în Republica Moldova se găsesc doar în Gabon, Guineea, Liberia, Libia, Seychelles și Sierra Leone.*
- *În raport cu numărul de vehicule, numărul moldovenilor care și pierd viața în accidente rutiere este de 6-9 ori mai mare decât în țările Uniunii Europene.*

Pentru a reabilita sute de kilometri de drum, avem nevoie de mulți bani. Specialiștii estimează suma necesară până în anul 2020 la 1,1 miliarde de euro. O parte din acești bani vor veni din exterior. Avem deja proiecte finanțate de donatori și creditori externi. Până în anul 2014, cu sprijinul acestora, vor fi refăcute peste 400 de kilometri de drumuri.

Și banul public își pune umărul tot mai puternic la refacerea drumurilor. În ultimii trei ani, fondul rutier a crescut de peste patru ori și a depășit cifra de 1 miliard de lei.

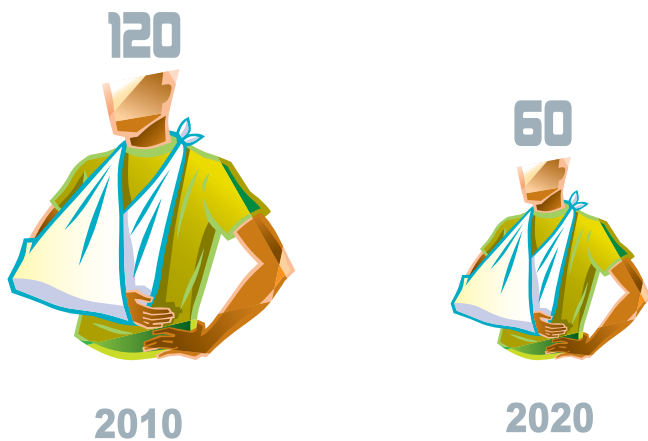
Pentru ca aceste sute de milioane să fie de folos, vor fi organizate licitații, inclusiv internaționale. Vor fi selectate firmele care pot demonstra o calitate mai înaltă a efectuării lucrărilor și aplicarea unor tehnologii avansate. Centrele de excelență create vor fi mereu cu ochiul pe calitate, pe durata întregului proces de la reabilitare sau construcție până la întreținerea drumurilor și managementul traseelor auto.

Aceasta va stimula concurența și va ridica eficiența. Va fi făcută o clasificare

a drumurilor naționale după nivelul de întreținere. Astfel, va deveni clar ce lucrări și când trebuie făcute. În procesul de întreținere a drumurilor se va trece treptat la modalitatea de încheiere a contractelor multianuale bazate pe performanță. În ele va fi specificat nivelul de serviciu în funcție de categoria drumului, iar prețurile vor fi licitate. Companiile vor fi interesate să țină într-o stare mai bună segmentul de care sunt responsabile pentru a reduce costurile și a mări profitul.

Cele 38 de întreprinderi care au sarcina de a menține în stare bună drumurile vor fi reorganizate în 12 societăți pe acțiuni. Pe viitor, acestea vor fi privatizate. Totodată, vor fi reduse cheltuielile administrative, ceea ce va aduce bani în plus, care vor merge la întreținerea drumurilor.

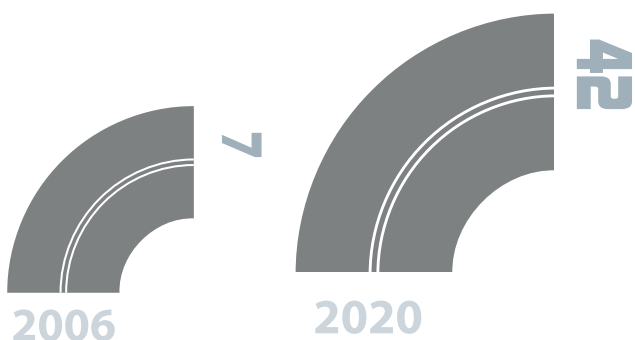
Efectul acestor schimbări îl va resimți fiecare dintre noi. Vom avea mai puține neazuri cu drumurile. Înainte de toate, se vor reduce costurile. Șoferii nu vor mai trebui să cheltuiască o groază de bani pentru reparația automobilelor. Pierderile la transportarea producției se vor reduce. Accesul la servicii sociale, de sănătate, educație va fi mai ușor. Pe un drum mai bun și calea spre școală, policlinică, instituțiile de servicii sociale este mai scurtă. Cu o rețea de drumuri dezvoltată, vei putea oricând pleca în orice localitate vei dori. Situația când îți amâni călătoria planificată pentru că drumul este desfundat va fi dată uitării. Și numărul de accidente rutiere va scădea, ceea ce ar însemna multe, multe vieți salvate.

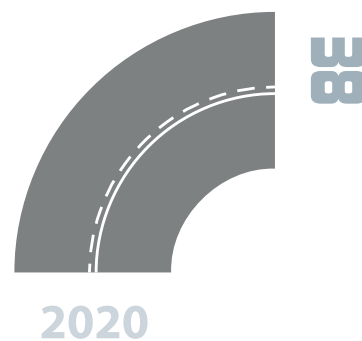
Și economia va avea de câștigat. Mulți oameni de afaceri străini vor dori să-și transporte marfa în Est sau Vest prin Republica Moldova, care va avea o rețea de drumuri moderne, iar turiștii vor include țara noastră în lista destinațiilor dorite de a fi vizitate.

Ponderea drumurilor publice naționale aflate în stare:

bună, %

foarte bună, %

Finanțele:

accesibile și ieftine

Viziunea strategică pentru sporirea accesului la finanțare se bazează pe: dezvoltarea intermedierei financiare; optimizarea costurilor resurselor financiare și simplificarea condițiilor de garantare a creditelor și împrumuturilor.

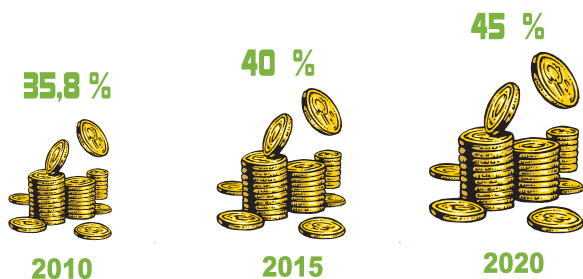
Știați că...

- *Fiecare al șaptelea antreprenor crede că accesul la finanțare este cea mai mare piedică în derularea afacerilor.*
- *Creditele bancare reprezintă o treime din PIB-ul Moldovei, în timp ce în Letonia, Slovenia și Estonia ele ajung la nivelul PIB-ului și chiar îl depășesc.*
- *Suma garantată a depozitelor bancare la noi este de 6000 de lei într-o bancă, iar în țările UE de 50.000 de euro.*
- *Prima de risc la creditare este de 2-3 ori mai mare decât în Polonia, Ungaria, Lituania, Serbia, Letonia.*
- *Cele mai mari 5 bănci dețin peste două treimi din activele totale ale sistemului bancar.*
- *Din 6 credite acordate de bănci, unu este neperformant.*
- *Doar a zecea parte din economii sunt depuse pe un termen mai mare de un an, în timp ce 5-6 din 10 credite sunt acordate pe o perioadă de peste un an.*

Sursele principale ale băncilor din Republica Moldova rămân depozitele, mai ales ale populației. Pentru ca oamenii să aducă mai mulți bani în bănci, dar să nu-i țină la ciorap, se planifică majorarea sumei garantate, pe care o vor putea recupera indiferent de ce se întâmplă cu băncile. Potrivit experților garanțiile care se oferă astăzi acoperă doar 10 lei dintr-o 100 depuși la bancă. Ceea ce nu stimulează deloc încrederea populației. Majorarea sumei garantate va întări încrederea în bănci.

Oamenii vor depune economii pe un termen mai mare decât până la un an, cum este prezent. Și emigranții plecați în căutarea norocului peste țări și mări vor dori să-și țină banii acasă, mai ales că vor putea cumpăra titluri de valoare pe termen lung (de genul Diaspora Bonds), ce vor fi emise.

Majorarea ponderii depozitelor în PIB, %

Va crește fluxul de bani în bănci, iar acestea vor putea să dea mai multe credite celor care caută finanțare.

Pentru a convinge depunătorii să-și țină banii la bancă mai mult timp (trei-cinci ani), băncile vor dezvolta noi produse, iar celor care fac economii pe un termen mai lung li se vor oferi condiții avantajoase de creditare.

În acest context, este de remarcat și Programul de atragere a remitențelor în

economie „PARE 1+1”, în care la fiecare leu investit de emigranți statul vine cu încă unul pentru a-i susține, adițional acordându-le instruire și consultanță. Pe viitor, sunt planificate și alte programe similare.

Reducerea primei de risc, puncte procentuale

Atunci când vor avea mai multe resurse, băncile vor reduce costul creditelor. Prima de risc se va micșora, iar împrumuturile bancare vor fi mai ieftine, dacă „sănătatea financiară” a celor care iau credite va fi mai bună și suma împrumuturilor neperformante va scădea. Băncile vor risca mai puțin după ce se va simplifica procedura de executare a gajului. Ele îl vor putea vinde mai rapid și aceasta nu va sta ani în șir ca o povară pe umerii lor.

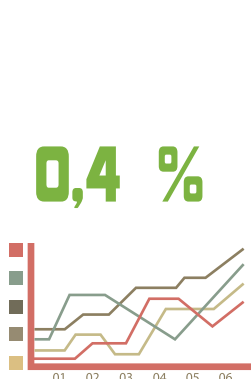
Riscurile la creditare vor fi cu mult mai mici atunci când solicitanții de credit vor avea girul birourilor istoriilor de credit. Dobânzile vor fi mai mici, pentru că băncile vor fi sigure că debitorul cu un istoric bun de credit va întoarce datoria.

Se va reduce și riscul de lichiditate după ce oamenii își vor depune banii la bancă pe trei-cinci sau chiar mai mulți ani.

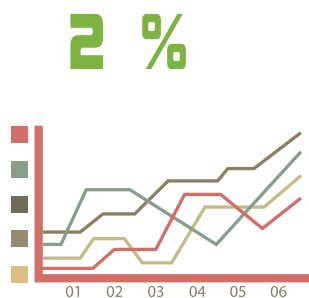
Cota statului din capitalul uneia dintre primele cinci bănci din Moldova va fi propusă spre vânzare unui investitor strategic. Astfel, va crește concurența, iar aceasta va duce la reducerea costurilor resurselor financiare.

O constatare făcută de specialiști: schimbările ce se vor produce în anii următori vor însemna credite mai ieftine și mai accesibile. Finanțările bancare și nebancare vor ajunge la jumătate din Produsul Intern Brut. Iar prognozele arată o creștere a acestuia până la 121 de miliarde de lei în anul 2015.

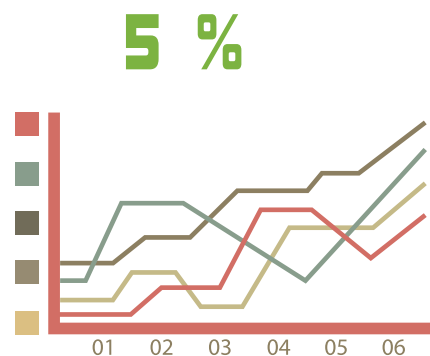
Majorarea volumului tranzacțiilor bursiere cu valori mobiliare raportat la PIB, %

2010

2015

2020

Majorarea ponderii creditelor în PIB, %

2010

2015

2020

Business:

reguli clare de joc

Optimizarea procedurilor, reducerea costurilor și a perioadei de timp necesare unui agent economic pentru lansarea, desfășurarea și lichidarea afacerii sunt obiectivele Strategiei „Moldova 2020” pentru următorii ani.

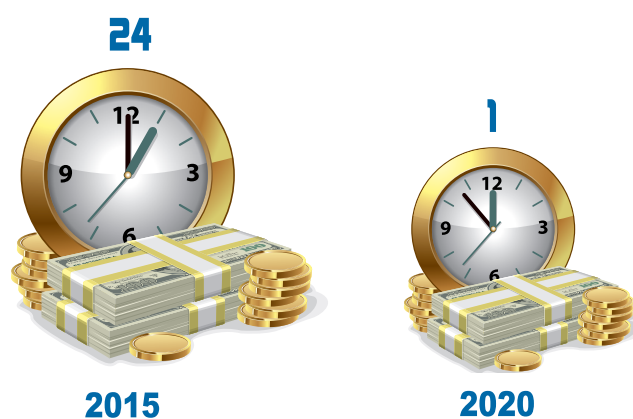
Știați că...

- Lansarea unei afaceri în Moldova este mai dificilă decât în 87 de țări incluse în clasamentul Doing Business 2012.
- Un întreprinzător irosește 228 de ore pe an pentru a efectua 48 de achitări de impozite și taxe.
- Obținerea tuturor autorizațiilor pentru construcții durează 291 de zile, iar managerii suportă 27 de proceduri.
- Închiderea unei afaceri se întinde pe o perioadă de 2,8 ani.
- Bunurile traversează frontiera timp de aproximativ o lună fiind însoțite de 6-7 documente.
- Doar 272 din 400 de acte emise de diferite instituții sunt justificate.
- Nivelul redus al libertății economice ne poziționează pe locul 123 în lume în clasamentul privind libertatea economică mondială în 2012.

Mediul de afaceri a devenit mult mai prietenos în ultimii ani, mai ales când e vorba de inițierea unei afaceri. La alte etape ale vieții afacerii însă, costurile rămân înalte, iar antreprenorii pierd mult timp pentru a plăti impozitele sau a obține diferite autorizații.

Obiectivul pe care îl urmărește Strategia e ca, până în 2020, aceste costuri să fie aduse la cel mai mic nivel din regiune. Una dintre soluții este „Ghișeul unic”, care vine să simplifice activitatea antreprenorilor. O vizită sau două sunt de ajuns pentru obținerea unei autorizații sau permisiuni. După deschiderea „Ghișeului unic” la Camera Înregistrării de Stat, fiecare șase din zece întreprinderi noi au fost înregistrate timp de o zi, iar luarea la evidență provizorie se face într-o oră.

Durata inițierii afacerii, ore

Din anul 2014, antreprenorii vor putea primi autorizații și permisiuni printr-un „Ghișeu electronic unic”. Agenții economici nu vor mai trebui să bată pragurile diferitor instituții financiare pentru a achita plățile fiscale. Ei vor putea face acest lucru prin ghișeul unic deschis de fisc. Astfel, vor fi reduse costurile,

iar timpul pe care îl consumă managerii pentru a se conforma cerințelor stabilite va fi scurtat la maximum.

Ei vor fi scutiți și de numeroasele inspecții, care răpesc prea mult timp din activitatea nemijlocită a întreprinderilor. Accentul se va muta de pe inspecții pe consiliere. Întreprinderile vor fi controlate doar dacă se va considera că ele prezintă riscuri.

Va continua să funcționeze „Ghilotina” care va trece sub cuțitul său, la fel cum a făcut în ultimii ani, actele permise, multe dintre ele nefiind nici publicate.

Proiectele de legi și de acte normative vor fi trecute prin sита Grupului de lucru pentru reglementarea activității antreprenoriale. Sectorul privat are un rol de partener al Guvernului, iar vocea partenerului va fi nu doar auzită, ci și ascultată.

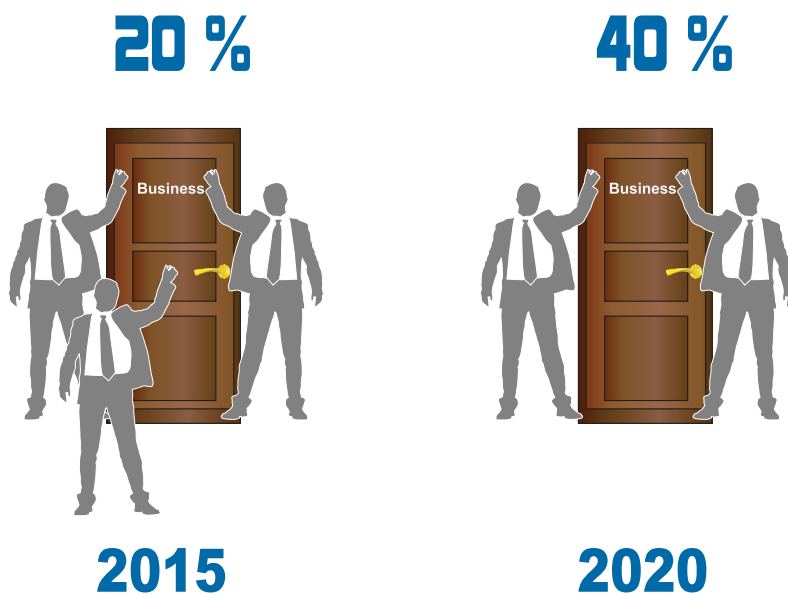
O însănătoșire a mediului de afaceri mai înseamnă și dezvoltarea unei concurențe sănătoase. Programul Național în Domeniul Concurenței și al Ajutorului de Stat, ce va fi pus în practică, are tocmai în vedere asigurarea unei concurențe eficiente și loiale. Activitățile anticoncurențiale vor fi curmate fără drept de apel.

În aceste condiții, mediul de afaceri va deveni tot mai prietenos. Tot mai multe persoane vor dori să-și dezvolte sau să inițieze afaceri. Ele vor avea nevoie de instruire, suport financiar și logistic. Mecanismele existente în prezent vor fi dezvoltate.

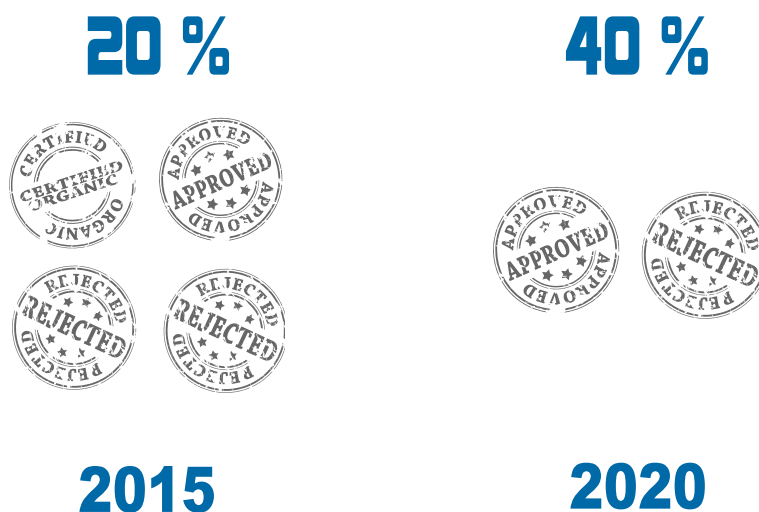
Un mediu de afaceri mai bun va avea ca efect o dezvoltare mai dinamică a producției,

precum și majorarea investițiilor și exporturilor. Investitorii străini vor avea mai mare încredere în condițiile pe care le oferă Republica Moldova și vor dori să vină la noi ca să dezvolte afaceri.

Reducerea numărului inspecțiilor de stat

Reducerea numărului de acte permise

Energia:

furnizată sigur, utilizată eficient

Guvernul are drept scop crearea, până în 2020, a unui complex energetic competitiv și eficient, care va asigura toți consumatorii cu resurse energetice de calitate, în mod accesibil și fiabil.

Știați că...

- *Companiile noastre folosesc de trei ori mai multă energie pentru a avea același rezultat ca cele din UE.*
- *Suntem dependenți aproape total de importurile de resurse energetice.*
- *Producția de energie electrică s-a redus cu 15% față de 2001.*
- *Un sfert din energia termică se pierde în rețele.*
- *Datoriile S. A. „Termocom” au crescut de circa două ori față de 2011.*
- *Din 10 lei datorii pentru consumul de energie termică, „Termocom” recuperează doar 4-6 lei.*
- *Clădirile, în special cele de locuit, utilizează 4 din 10 gigacalorii consum total.*
- *Consumul poate fi redus la jumătate prin sporirea eficienței energetice a clădirilor.*
- *Până la 50 de bani dintr-un leu cheltuit de o familie se duc pe încălzire.*
- *Prețul de import al gazelor în 2011 a fost de 4,5 ori mai mare față de anul 2005.*

Republica Moldova depinde aproape sută la sută de importul de energie, iar consumul este excesiv de înalt.

Creșterea constantă prețurilor la energie face și mai acută situația în care ne aflăm. Șansa noastră este să reducem dependența de importuri și să consumăm cât mai eficient energia.

În următorii ani, vor fi făcuți pași decisivi pentru a mări competitivitatea sectorului de energie și a întări securitatea energetică. Până în 2015, va fi liberalizată piața de energie. Vom avea la acel moment acte juridice și de reglementare în domeniul energetic, compatibile cu cele ale Comunității Energetice, iar în 2020 ne vom integra deplin în piața internă de energie a Uniunii Europene.

Vor fi construite două linii electrice de interconexiune cu România. Astfel, vom obține acces la una dintre cele mai mari piețe de energie.

rețelelor de termoficare vor face acest sector mai eficient, iar pierderile în rețele se vor reduce. În planurile de viitor intră și construcția unei noi termocentrale sau atragerea de investiții strategice spre cele vechi.

O altă prioritate pe ordinea de zi este eficiența energetică, ceea ce ar însemna să obținem aceleași beneficii (lumină, încălzire, mărfuri) cu mai puțină energie. Guvernul a aprobat un Program național pentru eficiență energetică 2011-2020. Obiectivele sunt ambițioase, dar realiste: reducerea consumului de energie pe unitate de producție cu 20%, creșterea ponderii energiei regenerabile de la 6% în anul 2010 până la 20% în 2020 și a biocombustibilului până la cel puțin 10%. Agenția pentru Eficiența Energetică, deja funcțională, va dezvolta și va pune în aplicare planurile naționale de eficiență energetică. Cu sprijin extern se va investi în modernizarea cazangeriilor, izolarea clădirilor, instalarea cazanelor de biomasă.

Realizarea interconexiunilor energetice

Construcția conductei de gaze Ungheni – Iași va fi și ea o deschidere spre Europa. O garanție că, în caz de urgență, nu vom rămâne fără gaze, îl vom putea importa din România, iar pe viitor și din alte țări.

Și în sectorul de asigurare cu energie termică vor urma schimbări. Fuziunea întreprinderii „Termocom” cu CET-1 și CET-2 și înlocuirea

Surse regenerabile de energie raportate în consumul total, %

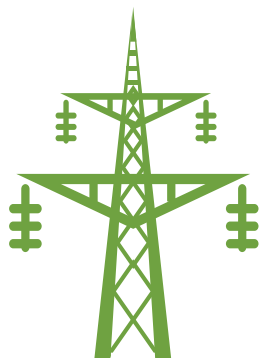
Este o problemă la rezolvarea căreia, mai mult decât în alt domeniu, poate să pună umărul fiecare dintre noi. O izolare mai bună a clădirii, instalarea unor aparate de uz casnic mai eficiente, a aparatelor de control al consumului aduc nu numai economie de bani, dar și un confort mai mare. Eficiența este, de fapt, „mai bine cu mai puțin”. Toate aceste acțiuni vor genera atât

economii de bani, cât și de energie. O garanție că nu vom rămâne fără energie sau gaze, dacă cineva închide „robinetul” și costuri mai mici. Accesul la resursele energetice va fi mai mare, în special pentru cei săraci. Întreprinderile vor

realiza aceleași produse folosind mai puțină energie. Aceste produse vor deveni mai competitive, atât pe piața locală, cât și pe cea externă. Iar banii economisiți vor merge spre investiții.

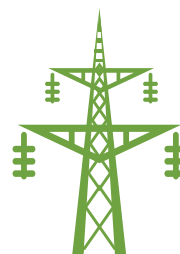
Reducerea pierderilor de energie electrică în rețele de transport și distribuție, cu %

13 %

2015

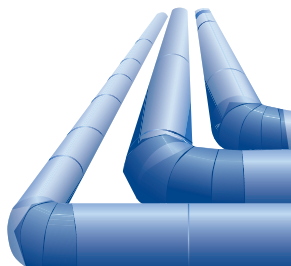
11 %

2020

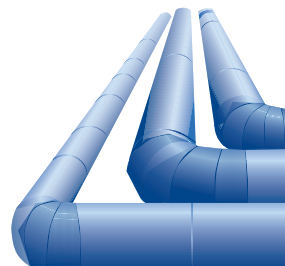
Reducerea pierderilor de gaze naturale în rețele de transport și distribuție, %

20 %

2015

39 %

2020

Sistem de pensii:

echitabil și sustenabil

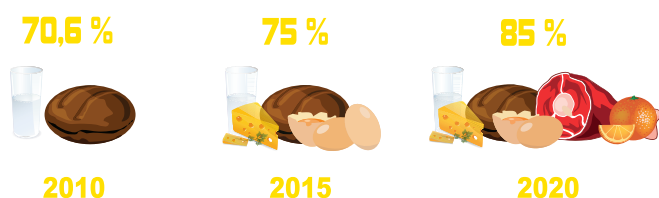
Asigurarea funcționării unui sistem de pensii echitabil, bazat pe o rată de înlocuire a salariilor care să asigure cetățenilor un trai decent, este miza principală a acestei priorități.

Știați că...

- *Pensia medie pentru limita de vârstă acoperă în Republica Moldova doar două treimi din minimul de existență pentru pensionari.*
- *La fondul de asigurări sociale contribuie șapte din zece persoane active, iar pensii primesc nouă din zece cetățeni care au atins limita de vârstă.*
- *Pensia medie este sub o treime din salariul mediu pe economie.*
- *Fiecare a șasea persoană activă este plecată peste hotare. Doar o persoană din 300 plecate la muncă peste hotare a plătit contribuții la fondul de pensii.*
- *În Moldova un pensionar este întreținut de două persoane care muncesc, în timp ce în majoritatea țărilor acest raport este de patru angajați la un pensionar.*
- *Omul de rând are o pensie de opt ori mai mică decât cei care au facilități și de 2,3 ori mai mică decât funcționarii publici.*

Pe viitor, Bugetul asigurărilor sociale de stat va trebui să facă față unor plăți mai mari. Către anul 2050, fiecare a treia persoană va fi de vârstă actuală de pensionare. Pentru a gestiona cu succes această situație, Guvernul dorește să creeze un sistem de pensii eficient, durabil și capabil de a menține pensionarului un nivel de trai cel puțin similar cu cel din perioada când acesta muncea.

Creșterea raportului dintre pensia medie pentru limita de vârstă și minimul de existență pentru pensionari, %

Primul pas spre un sistem sustenabil și echitabil ar fi crearea unui sistem unic de pensii. Cu aceleași reguli de bază, cum ar fi stagiul de cotizare și vârsta de pensionare unică pentru toată lumea. Un singur mod de calcul al pensiilor, așa cum este în toate țările membre ale Uniunii Europene. Un sistem care să respecte principiul „pensii egale pentru contribuții egale”. Nu va mai trebui să se facă redistribuirile, destul de esențiale în prezent. Vor veni mai mulți bani la Bugetul de asigurări sociale, iar rata de înlocuire va crește.

Pentru unele categorii sociale, vor fi menținute regulile actuale, cum există mai în toate țările. Se vor căuta soluții și pentru sectorul agricol, care contribuie mai puțin la fondul de pensii, dar ia mult din cazanul social comun.

Specialiștii afirmă că rata de înlocuire ar crește de două ori, dacă angajații din

sectorul agricol vor fi incluși într-un sistem separat.

Rata de înlocuire va crește inclusiv și ca urmare a schimbării formulei de indexare a pensiei, precum și în urma actualizării valorii venitului asigurat la stabilirea mărimii inițiale a pensiei.

Lupta contra achitării salariului „în plic” și anihilarea muncii „la negru”, mai ales după înăsprirea legislației și majorarea amenzilor, ar putea aduce mulți bani în fondul de pensii. Experții spun că anual sunt ratate venituri de miliarde din cauza acestor salarii plătite pe sub mână. Iar bugetul geme din lipsă de fonduri.

Sistemul de pensii actual este de tipul „pay as you go”, respectiv contribuțiile încasate de la persoanele active se transformă imediat în indemnizații pentru pensionari. O altă cale ar fi ca banii primiți de la cetățean să fie investiți, iar banul investit aduce noi bani. Tocmai de aceea, până în 2015 va fi făcut un studiu pentru a vedea în ce măsură suntem pregătiți pentru un sistem cumulativ de pensii, un sistem în care contribuțiile sunt investite.

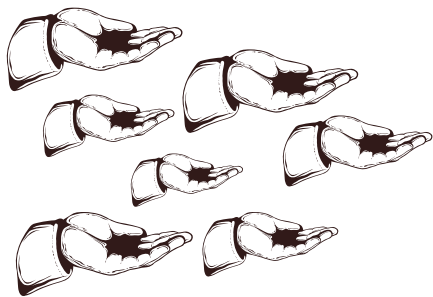
Schimbările în sistemul de pensii vor merge braț la braț cu dezvoltarea pieței de muncă. Crearea unor noi locuri de muncă bine plătite este esențială. Iar mai multe locuri de muncă, un salariu mai mare va însemna, iarăși, mai mulți bani în fondul de pensii, o rată de înlocuire mai înaltă.

Primii care vor câștiga din reforma sistemului de pensii vor fi cei săraci. Nu se vor mai face redistribuiri. Fiecare va avea pensia pe care o merită și care îi va asigura o viață decentă. Sănătatea

financiară a sistemului de asigurări sociale se va întări. El va deveni atractiv și tot mai multă lume va dori să intre în acest sistem pentru a-și menține nivelul de trai după pensionare.

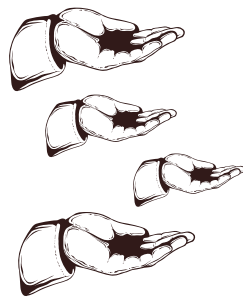
Reducerea ratei sărăciei absolute a pensionarilor, %

28,1 %

2010

26 %

2015

23 %

2020

Justiția:

responsabilă și incoruptibilă

Avem o justiție coruptă, în care cetățeanul și antreprenorul nu au încredere că le va proteja drepturile. Guvernul vrea ca în anul 2020 să avem o justiție ce va sta în serviciul cetățeanului, una de încredere, eficientă, transparentă, profesionistă și responsabilă față de societate. Cu zero toleranță față de corupție.

Știați că...

- *Din trei cetățeni, doi nu cred în justiție.*
- *Numai fiecare al treilea agent economic consideră judecătorii imparțiale și necorupte.*
- *Șapte din 10 agenți economici nu au încredere că instanțele judecătorești le vor proteja dreptul de proprietate.*
- *Din 10 ședințe de judecată din Chișinău, 7 sunt amânate, iar în regiunea de sud-est doar fiecare a zecea cauză este examinată la data stabilită.*
- *Agenții economici suportă prejudicii de 390 de milioane de lei anual din cauza amânării ședințelor de judecată.*
- *Doar 3 din 5 instanțe de judecată autohtone fac publice hotărârile judecătorești și listele ședințelor.*
- *Patru din 10 cetățeni cred că își pot rezolva problemele prin mituirea judecătorilor.*
- *Fiecare al treilea practician afirmă că știe cazuri în care s-a făcut încercarea de a influența deciziile instanței.*

O amplă reformă a justiției a fost demarată în anul 2011, când Parlamentul a aprobat Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016. Schimbările se vor produce la nivelul instituțiilor, dar și în actul de justiție. Deja a început reforma Centrului Anticorupție. Urmează reformarea Consiliului Superior al Magistraturii și a instituțiilor acestuia. Vor fi revizuite nu numai rolul lor, dar și competențele. Va fi reformată procuratura.

Va fi elaborată o lege unică de reglementare a sistemului judecătoresc, în locul a zeci de acte care numai „încurcă lumea” în loc să o ajute.

În contextul reformei, în vara anului 2012 a fost adoptată Legea privind selectarea, avansarea în carieră și evaluarea performanțelor judecătorilor. Noua lege „sparge” tiparele vechi, prin prisma căror sistemul judecătoresc era privit ca un „club închis”.

Și pentru ca flagelul numit „corupție” să fie pus la zid, va fi aplicat testul de integritate a angajaților din sectorul justiției. Testarea la poligraf a candidaților la funcția de judecător, procuror sau ofițer de urmărire penală va deveni obligatorie.

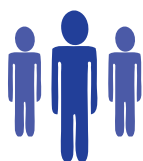
Un sistem e-justiție va face mai multă lumină asupra actului de justiție și activității judecătorilor. Va deveni mai transparent procesul de gestionare a dosarelor, inclusiv datorită programului integrat de administrare ale acestora.

Justiția va deveni mai eficientă și profesionistă, ca urmare a elaborării unui sistem de evaluare a performanțelor profesionale ale angajaților din justiție, la nivel individual și instituțional. Evaluarea va fi făcută inclusiv de către „utilizatorii finali”, adică de acei care cer să li se aperse drepturile în instanță. Pentru a exclude tărgănarea cu lunile, iar în unele situații cu anii, a examinării cazurilor, vor fi aplicate la scară mai largă procedurile simplificate, inclusiv metodele de soluționare alternativă a cauzelor.

Acestea sunt doar câteva dintre acțiunile ce urmează a fi întreprinse, pentru ca în 2020 cetățeanul și antreprenorul să aibă parte de o justiție imparțială, de calitate, responsabilă și realizată în termene optime. Iar efectele reformei să se resimtă la nivelul întregii societăți.

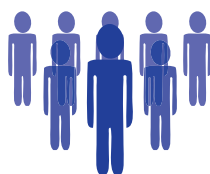
Cota cetățenilor care recapătă încrederea în justiție, %

33 %

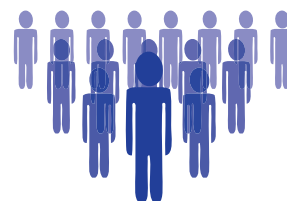
2010

40 %

2015

60 %

2020

Cum va fi implementată, monitorizată și evaluată Strategia „Moldova 2020”

Strategia „Moldova 2020” cuprinde o perioadă de nouă ani. Anual se va face o evaluare pentru a vedea care sunt succesele, care sunt problemele, blocajele și ce urmează de întreprins, după care va fi prezentat un raport privind acțiunile realizate. De asemenea, anual va fi efectuată planificarea și alocarea resurselor.

Totodată, trimestrial se vor face rapoarte de progres, pentru a interveni prompt în caz că trebuie corectate măsurile și activitățile planificate. Adițional, vor fi realizate rapoarte tematice de evaluare, care vor fi elaborate în funcție de necesitate. Rapoartele vor fi gestionate de Cancelaria de Stat.

Planul consolidat de acțiuni (PCA) existent, creat pentru implementarea Strategiei, va fi actualizat anual. Acest plan include acțiuni din Programul de activitate al Guvernului și alte documente naționale de planificare strategică. Monitorizarea PCA se va face printr-un sistem online. Cancelaria de Stat a elaborat și deja a pus în aplicare un astfel de sistem.

La fiecare etapă de implementare va fi consultat Consiliul Național de Participare, care este format din reprezentanți ai societății civile. Consiliul va analiza rapoartele de monitorizare și va formula recomandări.

Multe acțiuni ale Strategiei necesită finanțare. Baniile vor veni inclusiv de la Buget. Pentru ca acțiunile și prioritățile strategice să aibă o bază financiară solidă, Strategia „Moldova 2020” va fi neapărat luată în considerație la elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu, în special atunci când vor fi elaborate planurile sectoriale de cheltuieli (PSC) și vor fi alcătuite bugetele pe bază de programe. Se va face o sincronizare între priorități și finanțări. Cancelaria de Stat va efectua o evaluare la jumătate de termen. Și asta, iarăși, pentru a pune pe cântar realizările și a analiza dacă sunt sau nu necesare ajustări la unele acțiuni.

Un rol important îl vor avea centrele de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice din cadrul ministerelor. Ele vor veni cu analize și propuneri de care se va ține cont la planificarea strategică, dar și la elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu. Un instrument util pentru dialogul cu societatea civilă îl vor constitui propunerile de politici publice, elaborate cu ajutorul metodologiei ex-ante. Această metodologie include un șir de aspecte: dimensiunea de gen, drepturile omului, incluziunea socială, mediul etc. Cancelaria de Stat va utiliza această metodologie pentru a vedea care este impactul politicilor publice și mai ales care este impactul implementării priorităților Strategiei asupra ocrotirii sănătății, mediului

înconjurător, ocupării forței de muncă, protecției sociale etc.

După finalizarea implementării Strategiei „Moldova 2020”, Cancelaria de Stat va elabora un raport final. În acest raport va fi prezentat ce s-a realizat și care este impactul Strategiei, care sunt problemele și ce trebuie întreprins pe viitor.

Implementarea Strategiei va fi supravegheată de Guvern, iar Cancelaria de Stat va avea rolul de a analiza progresul înregistrat. Guvernul va aproba rapoartele,

care vor fi transmise Parlamentului și, bineînțeles, vor fi făcute publice.

De coordonarea, monitorizarea și evaluarea Strategiei va fi responsabilă Cancelaria de Stat. Ministerele responsabile de cele șapte priorități vor asigura coordonarea și raportarea în cadrul sferei lor de competență.

Rapoartele de evaluare a implementării Strategiei vor fi examinate de către Parlament.

Dar eu ce fac pentru schimbare? Cum se pot implica cetățenii și societatea civilă?

Strategia de dezvoltare „Moldova 2020” este un document al Guvernului. Ea însă ne privește pe toți, pentru că ceea ce se planifică să se obțină în final – schimbarea modelului de creștere, care va asigura o dezvoltare economică durabilă și reducerea sărăciei – este în beneficiul fiecăruia dintre noi. Or asta este un motiv pentru care ar trebui să punem cu toții umărul la atingerea acestor obiective.

În primul rând, am putea face acest lucru prin participarea directă la realizarea unor acțiuni, cum ar fi, de exemplu, utilizarea mai eficientă a energiei. Este vorba de izolarea termică a clădirii, instalarea unor aparate pentru utilizare casnică mai eficiente, de o grijă mai mare pentru economisirea gazului, căldurii și energiei electrice. Astfel, vom consuma mai puțin și vom cheltui mai puțin.

Și acesta este doar un exemplu. În fiecare compartiment ne putem găsi locul pentru implicare.

În al doilea rând, putem participa la elaborarea proiectelor de lege ce reies din Strategia „Moldova 2020”. Cancelaria de stat a creat un site – <http://particip.gov.md/> – pe care sunt plasate proiectele legilor și hotărârilor de guvern ce au fost elaborate de ministere și ne sunt propuse nouă spre discuție.

Pagina web www.particip.gov.md ne îndeamnă să participăm la sondajele desfășurate pe site ce abordează probleme stringente și foarte sensibile, să ne spunem punctul de vedere vizavi de subiectele comunicatelor plasate. Aceste implicări vor demonstra că ne pasă de ce este azi și cum va fi mâine.

Un alt instrument pe care îl putem utiliza, mai ales că majoritatea au conturi pe rețele sociale, este <http://www.facebook.com/pages/Particip-la-guvernare/>.

Astfel, ne putem implica mai activ în procesul de luare a deciziilor și de elaborare a politicilor. Putem sparge stereotipul că „oricum nimeni nu ne aude și nu ne ia în seamă”, putem să demonstrăm că părerile fiecăruia contează și să tindem spre a vedea ideile noastre în legile țării.

Anual se va face o evaluare a modului în care decurge realizarea Strategiei. Raportul va fi plasat pe același www.particip.gov.md, pe care găsiți și Strategia „Moldova 2020”. Astfel, vom avea ocazia să ne exprimăm opinia, să venim cu sugestii. Să spunem Guvernului cum va fi mai bine să acționeze sau ce trebuie să schimbe pentru ca acțiunile întreprinse să fie mai eficiente.

În fiecare an, Guvernul, ministerele vor organiza reuniuni la care vor fi prezentate și dezbătute rapoartele anuale de implementare a Strategiei, precum și alte informații relevante.

Ne putem expune părerea și veni cu propuneri în procesul de implementare, pentru că deseori este mai bine să schimbi lucrurile din mers, dacă ele nu merg bine, decât să așteptăm un trimestru sau chiar un an.

Rapoartele anuale, precum și informația privind procesul și progresele înregistrate vor fi plasate și pe pagina oficială a Cancelariei de Stat.

Aceste instrumente de informare și comunicare ne vor permite să comentăm progresele reformelor, să le dăm aprecieri și să venim cu sugestii.

O altă posibilitate de a participa activ la luarea deciziilor și elaborarea politicilor le oferă consultările publice privind politicile. Aceste consultări sunt organizate atât de Guvern, cât și de fiecare minister în parte, de instituțiile internaționale și cele neguvernamentale.

Propunerea fiecăruia contează, chiar dacă nu toate sugestiile se regăsesc în documente. Consiliul Național pentru Participare (www.cnp.md) este organul consultativ la care putem veni oricând cu idei și propuneri.

Ceea ce se dorește prin aceste eforturi comune este atingerea într-un final a unei transparențe maxime în derularea reformelor și în implementarea Strategiei. O participare cât mai activă și o implicare reală a societății civile, a fiecăruia dintre noi în acest proces.

În ultimii zeci de ani, așa expresii ca „bunăstarea țării”, „viitor prosper”, „o viață mai bună” și-au pierdut valoarea pentru majoritatea dintre noi. „Moldova 2020” vine să le readucă sensul. Își propune să ne dea siguranța în ziua de mâine nu prin promisiuni false, ci prin acțiuni concrete și bine punctate, prin șansa de a ne uni și de a ne crea viitorul împreună.

Participă, lansează idei, propune! Doar muncind împreună vom putea obține succesul, vom putea rupe lanțul sărăciei și disperării, pentru a trăi într-o altă Moldova – prosperă și cu oameni prosperi.

Referințe utile

Consiliul Național pentru Participare (CNP)

www.cnp.md

SECRETARIATUL CONSILIULUI NAȚIONAL
PENTRU PARTICIPARE

Președinte CNP:

Sergiu Ostaf, tel: 21 28 16, 27 84 82,

E-mail: ostaf@credo.md

Vicepreședinte CNP:

Antonița Fonari, tel: 56 75 49,

E-mail: director@tineriliberi.md

Grupul de lucru justiție și drepturile omului

Tel: 83 84 08, 24 49 11

Grupul de lucru economie, finanțe și mediu
antreprenorial

Tel: 21 15 99, 93 00 14

Grupul de lucru securitate și politică externă

Tel: 27 67 86

Grupul de lucru social, sănătate și educație

Tel: 23 86 69, 92 50 76

Grupul de lucru mediu și dezvoltare durabilă

Tel: 23 26 54

Cancelaria de Stat

www.cancelaria.gov.md

Pe pagina oficială poți afla despre proiectele hotărârilor de guvern în discuție.

www.particip.gov.md

Aici spui Guvernului cum ar fi mai bine. Pe această pagină poți găsi proiectele de lege și hotărârile de guvern, propuneri de politici publice, sondaje de opinie. Te poți abona la unele sau la toate noutățile ce apar pe pagină (proiecte, hotărâri etc.). Poți lăsa un comentariu.

A fost deschisă și o adresă pe rețeaua

Facebook: www.facebook.com/pages/Particip-laguvernare

Portalul datelor deschise

www.date.gov.md

Aici poți găsi 431 de seturi de date deschise pe toate domeniile. Date făcute publice de ministere, agenții de stat, Biroul Național de Statistică, Banca Națională a Moldovei, Banca Mondială, Cancelaria de Stat, Casa Națională de Asigurări Sociale și alte instituții.

**Ministerul Educației –
responsabil pentru Studii
relevante pentru carieră**

www.edu.gov.md

Serviciul de informare: 27 75 08

**Ministerul Transporturilor și
Infrastructurii Drumurilor –
responsabil pentru Drumuri
bune oriunde**

www.mtid.gov.md

Tel. anticameră: 82 07 02

**Ministerul Economiei –
responsabil pentru Finanțe,
Business și Energie**

www.mec.gov.md

Tel. anticameră: 25 01 07

**Ministerul Muncii, Protecției
Sociale și Familiei – responsabil
de un Sistem de pensii echitabil
și sustenabil**

www.mpsfc.gov.md

Tel. anticameră: tel.: 26 93 01.

**Ministerul Justiției – responsabil
pentru o Justiție incoruptibilă**

www.justice.gov.md

Tel. anticameră: 25 05 83

Drumuri

Energetică

Justiție

Finanțe

Business

Pensii

Educație

